

Slovenski dom

Štev. 111.

V Ljubljani, v ponedeljek, 18. maja 1942-XX

Leto VII.

izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 715: Odbit napad angleških oklepnikov v Cirenajki

Uradno vojno poročilo št. 715 pravi:
Na cirenajškem bojišču je naše topništvo poglavo v beg oklepne avtomobile, ki so prodrli do naših prednjih čet.
Nemški lovci so v letalskih dvobojih sestrelili dva Curtissac. Skupine italijanskih in nemških letal so bombardirale letališča na Malti. Silne borbe med spremljevalnimi lovci in sovražnimi lovci so se zaključile s popolnim uspehom naših lovcov, ki so sestrelili 9 Spitfireov, ne da bi sami imeli izgube. Nemški lovci so uničili eno nadaljnje letalo.

Razvoj bojev pri Kerču in pri Harkovu 240 sovjetskih tankov uničenih, 28 letal sestreljenih

Hitlerjev glavni stan, 18. maja s. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo:
Severovzhodno od mesta Kerča so bili ostanki potolčenega sovražnika na skrajnem vzhodnem koncu polotoka stienjeni na prav tesen prostor. Čez ožino pri Kerču bežeče sovjetske sile so zaradi letalskih napadov imele hude izgube. Pri Tamanskajki so izbruhli veliki požari in silne eksplozije. Nemški lovci so pri tem v letalskih bojih brez lastnih izgub sestrelili 28 sovjetskih letal. Pri Harkovu so novi sovjetski napadi spodleteli; pri tem je sovražnik imel krvave izgube. Število oklepnih voz, ki so v teh bojih bili doslej uničeni, je naraslo na 240.

Na ostalih odsekih vzhodnega bojišča topniško in ogledniško delovanje. Nemška letala so uspešno razdejala važne sovjetske železniške veze pri Moskvi in vzhodno od Ilmenskega jezera.
Pri bojih na vzhodu je vod 2. čete 132. pionirskega bataljona v enem samem napadu uničil 1800 protitankovskih min.
Na Laponekem in na bojišču pri Murmansku so bili nemški napadi uspešni.

Letališča na otoku Malti so bila podnevi in ponoči bombardirana.
Lahka bojna letala so pri dnevnem napadu na južno angleško obal v pristanišču Plymouthu z bombami zadela in potopila eno večjo vojno ladjo ter poleg tega poškodovala en topniški čoln in eno tovorno ladjo.

Berlin, 18. maja. s. Iz vojaških virov prihajajo nekatere podrobnosti o zadnjih bojih na polotoku Kerču. Ostanki boljševiških obkoljenih sil so na vzhodnem koncu polotoka večkrat napadali, a vsi besni naskoki so se porazno zaključili zanje. Manjše sovjetske sile, ki so se izkrcale na obali in skušale priti za hrbet nemškimi predstražami, da bi zrahljale obroč, so bile z vso silo napadene in uničene. Poleg

Seja vodstva fašistovske stranke

Rim, 18. maja. s. Duce bo posređoval seji vodstva PNF, katero je bilo sklicano za danes popoldne ob 18 v Beneško palačo.

Prihod italijanskih in nemških diplomatov iz Amerike v Evropo

Lizbona, 18. maja. s. V libzonsko pristanišče je prispela ladja »Brotignole«, na katerem krovu so bili člani nemških in italijanskih diplomatskih odposlanstev v ameriških državah. V pristanišču so jih sprejeli člani poslaništva Italije, Nemčije in Madžarske, konzularno uradništvo, švicarski poslanik, ki je prevzel varstvo koristi držav Osi v nekaterih ameriških državah. Izkazovanje uradnih častí je nadzoroval sam ravnatelj libzonske policije. Vrnivšim se diplomatom, ki so bili dobre volje in veseli, da so stopili na evropska tla, so rojaki privedli prijazen sprejem. Veleposlanika Colonna je pozdravil italijanski poslanik v Lizboni Franzoni, z njim pa tudi tajnik poslaništva in poslaniški uradniki. Vsi člani diplomatskih zastopstev se bodo v ponedeljek v zaporednih posebnih vlakih odpeljali iz Portugalske proti svoji domovini.

Zavest Italijanov, interniranih v Združenih državah

Buenos Aires, 18. maja. s. Poročajo, da so v Združenih ameriških državah uredili posebno taborišče za internirane Italijane na Rocky Mountains. Italijani sami pa so si iz taborišča uredili neke vrste mesto, kjer je življenje zelo živo. V barakah bivajo delavci, ki žgejo opeko in izdelujejo milo, potem imajo športna igrišča in telovadnice, majhno gledališče, tiskarno, kjer tiskajo svoj dnevnik, in svoj Dopolavoro, ki ima sedaj 2000 članov. Vse organizacije v taborišču so vključene v dopolavoro trgovske mornarice. Vsi interniranci, ki pri svojem delu vedno dokazujejo pripadnost k fašističnim načelom, se ne dajo oplahiti od vsakovrstnih nasprotikovih šikan. V taborišču vsakokrat praznujejo vse cerkvene in narodne praznike, se zbirajo na patriotske zборе ter vzključajo Kralju in Duceju, in tudi zmagi.

Rusija se boji nove zime

Rim, 17. maja. s. Dopisnik londonskega lista »Daily Mail« z ruskega bojišča označuje položaj, kar se Rusov tiče, kot nevaren in končuje z zadržilom, da bo Stalin napol vse sile zavoljo dejstva, ker so Nemci lani zasedli velik del Rusije, posebno pa rodovitno Ukrajino in Belo Rusijo, in zato Rusi ne bi mogli vzdržati vojne skozi novo zimo, ker ne morejo več tako izdatno sečati, kakor bi bilo potrebno.

Ducejev sedemdnevni obisk na Sardiniji

Sardinsko prebivalstvo je z navdušenimi manifestacijami znova potrdilo svojo vero v zanesljivo zmago

Rim, 18. maja. s. Duce se je čisto nepričakovano vrnil med sardinsko ljudstvo, ki ga globoko ljubi zaradi njegove vztrajnosti, delavnosti in ponosa. Zgodilo se je to po sedmih letih po mesecu juniju 1935 ko se je dopolnjeval eden največjih dogodkov v zgodovini Italije. Duce je odpotoval 10. maja ob 9.30 ter sam vodil svoje trimotorno letalo. Pristal je na nekem otoškem letališču v spremstvu tajnika stranke ter podtajnika za letalstvo. Pozdravili so ga zastopniki oblasti in stranke iz Sassarija. Po pregledu letalskega oddelka se je odpeljal na vrsto obiskov po otoku. Ob cestah pokrajine Nurra, ki je bila po vladni zaslugi spremenjena v rodovitno polje, so

ga pozdravljali zbrani kmetje. Duce se je peljal čez 125 kmetij, se povsod ustavljal, stopal z avtomobila ter se prijazno pogovarjal s kmeti. Otroci so metali na njegov avtomobil poljsko cvetje.

V kraju Porto Conte je pregledal veliko vojaško enoto, nato pa je odšel v luko Alghero, kjer ga je sprejela ogromna vzključajoča množica, ki je bila vsa presenečena zaradi nenadnega njegovega prihoda. Od onod se je odpeljal v glavno mesto pokrajine Sassari, kjer niso še nič vedeli o obisku, a se je glas o Ducejevem prihodu bliskovito raznesel med prebivalstvom, ki se je zbralo pred vladno palačo. Duce se je ustavljal tam ter použil kratko in skromno kosilo. Ko je stopil iz palače so ga pozdravile ogromne manifestacije, ki so ga spremljale po vsem mestu ter dvajset kilometrov po poti v Porto Torres, kjer je velika industrija za predelovanje rib. Tam je obiskal počitniško kolonijo, si ogledal nove ljudske stanovanjske hiše ter dom kmečkih gospodinj, nato pa še bolnišnico ter klinike, kjer so ga pozdravili rektor, profesorji in množica vseučilišnikov. Prvi dan svojega obiska na Sardiniji je končal v zveznem vzgajališču Giuseppe Nigra, kjer ga je pozdravila mladina v orožju in zastopniki GIL-a.

Ko se je vrnil v Sassari je z balkona vladne palače spregovoril ogromni množici nekaj besedi, ki so izražale globoko vero in neomajno prepričanje v zmagi. Navdušenja ni bilo ne konca ne kraja, med nepretrganim vzključanjem »Vinceremo« se je Duce moral pogosto pokazati na balkonu. Prav tako navdušeno je bilo tudi slovo sarsasskega prebivalstva od voditelja.

11. maja se je zjutraj odpeljal na podeželje ter obiskal kraje Covanas, Mores, Ozieri, Oschili,

Preurejanje hrvaških ustaških oddelkov

Zagreb, 17. maja. s. Poglavnik je s svojim ukazom na temelju pravilnika o statusu ustaškega gibanja poveril dr. Jjudevitu Solcu glavno ravnateljstvo za organizacijo ustaškega gibanja kakor tudi vodstvo urada v ustaškem glavnem stanu. Dr. Solc ima položaj državnega ministra.

Zagreb, 17. maja. s. Poglavnik je ustanovil poseben oddelček »Drug«, ki je Poglavnikov osebni urad in obenem ustaški organ, ki ima tudi vojaške in strankarske naloge.

Za Nemčijo ni po prestani zimi v Rusiji več ovir

Berlin, 16. maja. AS. Nemški propagandni minister dr. Göbbels je zopet napisal važen članek za berlinski tednik »Das Reich«. V tem članku razlaga stavek iz zadnjega Hitlerjevega govora, ki se nanaša na zimsko ofenzivo in ki ga je zaključil Hitler z besedami, da je po zimski kampanji vsaka nevarnost na vzhodnem bojišču dokončno odpravljena. Dr. Göbbels je v zvezi s tem stavkom izjavil v svojem članku, da zdaj ni več nikakršnega položaja, ki bi ga Nemčija ne bila sposobna obvladati. Velika preizkušnja je bila premagana in zgodovina bo poveljevala moč in pogum borec, ki so v tej krasi zimi z orožjem v roki vztrajali od Volhova do Brijanska preko Juknova, Rževa, Doneca in okoli Kerča.

Da bi olajšali blagovni promet, ki mora ustrezati vojnim potrebam, je glavno ravnateljstvo madžarskih železnic naprosilo javnost, naj ne potuje po železnicah. Potovati bodo smeli le tisti, ki bodo dokazali resnično potrebo. Vse železniške olajšave in poletni popusti so odpravljene.

Turški list Jeni Sabah piše, da je glavno ravnateljstvo nemškega tiska povabilo predstavnike turškega novinarstva v Berlin. Novinarji bodo v kratkem odpotovali.

Iz Sofije se je z letalom vrnil v Rim minister Riccardi, ki se je pet dni mudil v bolgarski prestolnici, kjer je imel razne razgovore in sklenil trgovsko pogodbo.

Maršal Göring je poslal pismi šeststik s svojim podpisom poročniku Ostermannu in podporočniku Grafu, od katerih je prvi dosegel 100., drugi pa 104. letalsko zmagi.

Iz Budimpešte poročajo, da so zaprli v finančnih krogih dobro znanega ravnatelja državne banke Juda Adlerja, ker je kljub prepovedi zakona o obrambi plemena imel odnose z neko arjko. Za tako kršitev zahteva zakon pet let zapore.

V Franciji si močno prizadevajo, da bi povečali pridelavo svile. V vsej deželi preiskujejo najbolj pripravna sredstva in najboljše načine, kako bi razširili gojenje sviloprejk.

List »New York Post« se bavi s pomanjkanjem masčob v Združenih državah in pravi, da bo letos za poldrug milijardo kil masčob premalo, da bi mogli oskrbeti vso državo. Tudi glicerina bo prav malo, kar bo vojna industrija hudo občutila.

Po petih mesecih vojne mora tudi Avstralija uvesti oblačilne karte.

Novi ustavni zakon daje slovaški vladi pooblastila za izgon Judov, ki bodo s to ustavo izgubili državljanstvo, premoženje pa bo zaseženo v korist države. Ostati smejo na Slovaškem samo Judje, ki so bili kršteni pred 14. marcem 1939, in pa tisti, ki so se z ženami arijskega porekla poročili pred 10. septembrom 1941. Doslej so izgubili iz Slovaške nad 32.000 Judov.

Angleške in sovjetske vozaške oblasti so opustile načrt sklenitve vojaške sporazuma s Perzijo, ker menijo, da je perzijska vojska danes v takem notranjem razkroju, da bi njena vojska v sestavi angleških in sovjetskih sil prinesla prej škodo kakor korist.

Tempio. Povsod so ga pozdravljale navdušene množice z manifestacijami in cvetjem. Zlasti so bile genjlive manifestacije v Tempio, kjer je bila ustanovljena prva fašistovska organizacija na Sardiniji. Duce je tam spregovoril ljudstvu ter zatrdil, da je v veri italijanskega ljudstva vera v popolno zmagi Italije. Med nepretrganim vzključanjem množice je obiskal novi ambulatorij za matere in otroke ter civilno bolnišnico.

V Palau je Duce stopil v motorni čoln ter se odpeljal v Maddaleno, nato pa na otok Caprera, kjer se je nekaj časa ustavljal v Garibaldijevi hiši, se poklonil njegovim zemeljskim ostankom, nato pa obiskal še svetilnik Stare garde, kjer je dolgo užival razgled na morje in na bližnje točke. Na povratku so bile manifestacije take, da je njegov avtomobil petsto metrov ceste prevozil komaj v dvajsetih minutah. Z balkona admiralske palače je spet spregovoril nekaj besedi, nato pa je sprejel poročilo zastopnikov pomorskega poveljstva.

12. maja zjutraj se je ljudstvo v Maddaleni poslovilo od njega z novimi manifestacijami. Na križišču pri Gagliu je Ducejev avto ustavila žena s srebrno kolajno, ki jo je dobila po možu, padlem v boju. Duce je stopil z avtomobila ter se je z ženo prijazno pogovarjal. Zatem se je odpeljal spet v Tempio, v Calangianu, Monti, od onod pa v Macomer. Na postajah so ga med vožnjo povsod pozdravljale množice, zveza med Ducejem in med ljudstvom je bila vedno tesnejša. V Macomerju so ga sprejeli zastopniki oblasti, stranke in množice ljudstva. Pregledal je tovarno za predelovanje volne in se udeležil mimohoda čet. Posebno veličasten je bil sprejem v glavnem mestu pokrajine Nuoro, kjer je z balkona vladne palače Duce spet spregovoril med navdušenimi manifestacijami zbranega ljudstva.

13. maja je obiskal razne ustanove po mestu, rojstvo hišo pisateljice Grazie Deledde, bolnišnice, novi dom GIL-a. Na trgu Vittorio Emanuele je spregovoril zbranim vojaškim oddelkom, milici, mladinskim organizacijam in ogromni množici ljudstva. Poveljeval je strastno vero vseh Italijanov v zmagi, ki bo kronala nesmrtno slavo domovine.

Manifestacije ljudstva so dosegle višek ob slovesu iz Nuora, ko je vse mesto vzključalo »Duce, vrni se hitro med svoje sardinsko ljudstvo«. Nato je krenil v cagliariško pokrajino, si ogledal velike vodne naprave pri Pirsu, bil priča veličastnemu sprejemu v Oristanu, nato pa se odpeljal v Mussolinijo, kjer ljudstvo kar ni hotelo verjeti, da je res prišel Duce. Povsod po cvetoči rešeni zemlji so ga pozdravljali slavoloki in mlaji ter napisali »Vinceremo«. V Montevetchiu je obiskal delavsko gostilno ter pojedel tam rudarsko kosilo, pri čemer je prišlo do novih bučnih izrazov hvalečnosti in navdušenja. Rudarjem je spregovoril o koristnosti njihovega dela za zanesljivo zmagi. Navdušenje je zraslo do vrhunca, ko so rudarjem sporočili, da je lastništvo rudnikov v proslavo Ducejevega obiska naklonilo razne ugodnosti delavcem.

Krona vseh sprejemov da je bil sprejem v glavnem mestu Sardinije Cagliariu, jer je Duce v vladni palači sprejel zastopnike oblasti, stranke in vojske, zastopnike kulturnih, političnih, bojovniških, kmečkih in strokovnih organizacij, nato pa z balkona govoril zbranemu prebivalstvu o neukrotljivi volji sardinskega ljudstva, ki je z vsem italijanskim ljudstvom vred usmerjeno proti zmagi. Neskončne so bile manifestacije, ki so jih vzbudile njegove besede.

14. maja je obiskal fašistovski dom, pomorsko poveljstvo, taborišče Dux, kjer je pregledal zbrane oddelke mladinskih organizacij in gledal njihove vojaške vaje ter z njimi vred pel himne »Vinceremo«, sardinsko himno in »Giovinezza«. Ves ta dan in tudi 15. maja so se v Cagliariu neprenehoma ponavljale navdušene manifestacije za Duceja. Po odhodu iz Cagliarija je obiskal letališče v Decimo Manni, pregledal naprave in oddelke, nato se peljal skozi Iglesias in Gones v Bacquabis, Cotighiano, nato pa v Carbonio, središče sardinskega premozarstva, kjer mu je rudarsko prebivalstvo priredilo spet sprejem, poln največjega navdušenja. To navdušenje je priklopelo do viška po kratkem Ducejevem nagovoru. Zatem je obiskal razne rudniške naprave ter plavže in si podrobno ogledal najnovejša dela.

15. maja je še obiskal različna mladinska vzgajališča. Potem ko je prebil šest dni na soncu in na vetru, saj se je vozil ves čas v odprtem avtomobilu, je 16. maja odpotoval še enkrat v industrijski predel Sardinije, kjer ga je delovno ljudstvo sprejelo z navdušeno ljubeznijo. V industrijskem predelu se je končal sedemdnevni Mussolinjev obisk na Sardiniji, ki je potekel v znamenju neomajne ljubezni sardinskega prebivalstva do voditelja ter v znamenju trdne zavesti o zmagi.

Vesti 18. maja

Policija v Bukarešti je zaprla mnogo Judov, ki se niso javili oblastem, da bi bili vpisani za delovno službo, čeprav je bilo o tem več uradnih razglasov. Zdej se je policija odločila, da bo Jude, ki se ne bi javili v delovni službi, odpeljala onstran Dnjestra.

V Napoli je dospelo 25 nemških policijskih častnikov, ki bodo v Tivoliju obiskovali 6. tečaj kolonialne uprave.

Po predzadnjem vojnem poročilu je italijanska torpedovka potopila angleško podmornico. S tem je angleška mornarica v Sredozemlju doslej izgubila 29 podmornic.

V Budimpešti so se bolj omejiteli avtomobilski promet. Nova uredba prepoveduje lastnikom avtomobilov, da bi se vozil posluževali, razen za resne poklicne namene. Kdor se ne bi pokoraval, bo zaprt, vozilo pa mu bodo zaplenili.

Zvezni tajnik pri GILL-u

Ljubljana, 18. maja.

Zvezni tajnik se je v spremstvu podtajnika odpravil na sedež GILL-a, da bi predsedoval izpitom namestnika skvadrističnega voditelja Ballile, avangardistov, majhnih in mladih Italijank. V spremstvu so bili tudi namestnik poveljnika, nadzornica GILL-a in načelnik glavnega stana.

Zvezni tajnik se je dolgo zadržal pri vsaki ko-

misiji in je z živahnim zanimanjem sledil teoretičnim in praktičnim skušnjam, često spraševal kandidate in jih nagovoril z ljubeznivimi in bodrilnimi besedami.

Ob zaključku izpitov je visoki funkcionar izrazil zasluženno zahvalo vsemu vodstvu za stalno zanimanje in dejanski prispevek, ki ga daje italijanski liktorski mladini v Ljubljani.

Trije parki v Ljubljani ostanejo

Rimski, Hrvatski in Ambrožev trg ne bodo preorani

Ljubljana, 18. maja.

Ko se je pričel čas prebujanja zemlje in je bilo treba krepko pljuniti v roke ter zagrabiti za lopate, motike in pluge, je nastalo v Ljubljani tudi vprašanje preureditve parkov in plodonosne njive in vrtov. Po pravici slovi Ljubljana kot mesto vrtov in parkov, pa tudi nezazidanih parcel je bilo vedno dosti, vsaj do zadnjega časa. Kakor so bili vsi parki res lepo urejeni in pogosto prav razkošno zasajeni s cvetjem ter okrasnim grmičjem in drevjem, tako zapuščene so bile v mestu parcele. Ako je bila kje v sredini mesta kaka prazna parcela, potem gotovo ni bila obdelana. Lastniku parcele se ni izplačalo dati jo v najem, ker je pač skoraj vsak računal na to, da jo utegne še pred jesenjo prodati, kar pač najlažje stori, če je prazna, ko je takorekoč na razpolago vsak čas. Tudi nihče ni rad najemal sredi mesta parcele za obdelavo, ker je pač vsakdo vedel: letos bo, prihodnje leto najbrže ne, zemlja pa je sploša obdelovalna in tedaj, ako jo kdo neguje več let zaporedno, zlasti pa stavbno parcelo, ki je redno polna kamenja, peska, največkrat tudi stavbnega apna in podobnega.

Zaradi parcel sredi mesta sedaj v Ljubljani res nimamo ekribi. Pospešeno stavbno gibanje zadnjih let, tudi lanskega in celo letošnje spomlad, je do malega zamašilo vse te »skrbine« sredi mesta in takorekoč takega prostora v mestu samem nimamo več na razpolago za vrtove in njive. Pa če pa je še vedno dosti parcel na robu mesta, te pa so bile že lani, letos pa še bolj, prav do zadnjega obdelane, zorane in okopane. Nikjer ne vidimo torej sedaj kakega praznega in zapuščene prostora, ki bi delal sramoto sosedom in okraj.

Prav tako je bilo izdano geslo, naj se obdelajo vsi parki. Po mednarodnem pojmovanju besede »park« pa imamo v Ljubljani samo en tak prostor, namreč Tivoli, ki je res dovolj velik in prostran. Morda bi bilo smatrati za park tudi Grad, Mestni log, toda tadva sta že bolj gozdiča. Če vzamemo mednarodno pojmovanje, pa niso parki taki prostori, kakor na primer »Zvezda«, Rimski trg, Hrvatski trg, Ambrožev trg in še nekateri manjši. To so v resnici trgi, zasajeni z drevjem in travo ter opremljeni s klopcami za odpočitek ter deloma namenjeni za otroška igrišča. Bolje bi tem prostorom pristajala beseda »aleja«, to je drevored.

Sedaj, ko so se v Ljubljani odločili, da slede splošnemu zgledu sosednih mest, to je Triesteja, Gorizije in drugih, se je izkazalo, da sta za obdelavo v koristne namene namenjena samo dva prostora, namreč Tivoli in Zvezda, ne pa Rimski, Hrvatski in Ambrožev trg. Le Tivoli in Zvezda nudi dovolj sončnega in ravnega prostora, da se je izplačalo oranje in prekopavanje, kar se je medtem že zgodilo. Če bi se stala stara Zvezda izpred let, namreč ona temna, poraščena z velikimi, košatiimi in prav nič lepimi divjimi kostanjmi, potem tudi Zvezde ne bi bilo mogoče obdelati, saj tam poprej niti travica ni hotela rasti, niti cvetje, ker so senca in korenine kostanjev zadušili vse drugo rastlinstvo. Tudi tako je travica v Zvezdi sedaj le bolj slabo uspevala ter je imela mestna vrtnarija že letos v načrtu, da v jeseni vso Zvezdo preorje in na novo zaseje travo. Tako je pa še prav prišel odlok, naj se zasadi koristno rastlinje, v Zvezdi torej krompir in fižol mandalov. Zvezda bo torej lepo prav tako zelena, prav tako bo dihala kisik in vsrkavala ogljikovo kislino, ker bo prav tako parala z rastlinstvom, povrh tega pa bo še znatno koristila železdem revežev, ki bodo v mestni kuhinji v cukrarni jedli tam pridelani fižol in krompir.

Za Hrvatski trg je bilo že prvotno rečeno, da ne bo preoran, in obdelan, temveč, da ostane tak, kakor je. Ta park ali porasli trg je res preveč na gosto zasajen z drevjem in grmovjem, da bi bilo treba najmanj eno leto počakati, da bi tam dobili prosto zemljo za koristne kulture. Povrh tega pa bi bilo dobljene zemlje le bore malo, otroci pa bi še izgubili edino igrišče, ki ga imajo v tem okolju daleč na okoli na razpolago.

Iz tega razloga tudi ni obdelan letos Rimski trg. Preveč je tam drevja in grmovja in premalo zemlje bi dobili, dalje so tam še zaklonišča, torej se ni izplačalo obdelati ga in ostane tudi letos takšen, kakor je bil.

Na Ambroževem trgu, ki je bil zadnja leta res lepo preurejen, saj bi kmalu ta mali, pa tako potrebni park prepadel, tudi ni prostora za nagrade v zahodnem delu parka, ki je le preveč porasel, povrh tega pa je tam zemlja tako slaba, da bi jo bilo treba na debelo gnojiti, ako bi hoteli kaj imeti od prostora. Prosto površino ima ta park v vzhodnem delu, pa tudi tam le malo, tako da se res ne bo izplačalo zasadi ga s kakšnim fižolom,

saj za krompir je že prepozno. Kvečjemu, da bi tam uspevalo zelje, toda zopet bi bil pridelek le malenkosten in zemljo bi bilo treba gnojiti. Tako se je mestna občina odločila, da pusti te tri male parke takšne, kakršni so sedaj, ker bi bil dobljeni pridelek res malenkosten. Pač pa bo, kakor smo že poročali, bolj temeljito izkoristila Tivoli, bodisi v lastni režiji, bodisi, da ga je oddala raznim družinam v najem, ki naj ga obdelajo po svoje. Tudi Muzejski trg je letos obdelan. Zanj so se zanimale družine uslužbenec opernega gledališča, ki bodo tam gojile potrebno zelenjavo, fižol in kar že bo.

Kar se tiče Gradu, pa je znano, da je bil tam že leta in leta obdelan vsak razpoložljiv prostor, vsako pobočje, ki je le količkaj dopuščalo poleg trave še kako drugo kulturo. Revni stanovalci Gradu so se že prej zanimali za vsako rjuho zemlje. Lepo je pogledati tudi na Golovec, kjer so nekateri planotice in pobočja letos tako skrbno zorane in obdelane, tam, kjer je včasih rasla le kaka nekoristna praprota. Prav tako je skrbno obdelan vsa razpoložljiva svet v Mestnem logu, za Navjem, kamor so družine kar v koših nanosile prsti in gnoja, blizu Zal in povsod drugje, kjer ima mestna občina kakšno krpo sveta na razpolago.

Lepo je pogledati tudi posamezne pasove ob železnici. Martljivi železničarski delavci so skrbno izrabili vse, kar jim je dala železniška uprava na razpolago sveta in to več, kakor kdaj poprej, ter ga skrbno zasadili s krompirjem, nizkim fižolom, grahor in podobnim.

Poročilo poveljstva divizije »Isonzo« o umoru treh uradnikov družbe »Emona«

Trieste, 18. maja. s. Poveljstvo pehotne divizije »Isonzo« je ugotovilo sledeča dejstva o ujetju in umoru treh uradnikov družbe »Emona« v pasu pri Kočevju:

24. marca 1942 so odšli uradniki družbe »Emona«: Bez Giovanni (rojen v Longaronu), Dobrila Aldo (rojen v Capodistria), kmetijski strokovnjak ter Vannini Valter iz Casene, tudi kmetijski strokovnjak, okrog osme ure iz Starega Loga proti Topli Rebrji. V Topli Rebrji sta ostala Dobrila in Vannini, Bez in en slovenski delavec, ki je pripadal isti družbi, pa sta se usmerila proti Rdečemu Kamnu. Cim pa sta prispela v gozd, sta bila ujeta od neke uporniške patrole. Nekaj ur kasneje so se uporniki prikazali tudi v Topli Rebrji in prijeli tudi Dobrila in Vanninija. Preiskali so ju in jima vzeli dokumente, prav tako pa so vzeli tudi samokrese in ves denar. Nekaj ur so ostali pri upornikih, ki so jih izpraševali o delovanju družbe Emona. Z Vanninijem, ki je vseučiliški dijak, so govorili o italijanskih šolah in študijah. Ponudili so jim tudi jedila, toda ujetniki se jih niso dotaknili.

Kaže, da uporniki niso računali na to, da jih bodo njihovih poglavarji obesili na smrt. Popoldne so jih odpeljali na uporniško poveljstvo v neko hišo na Rdečem Kamnu in tu so jih dolgo zasliševali. Kaže, da so ujetniki izjavili, da se v tem področju gibljejo zgolj zaradi poslov, ne pa iz kakšnega drugega razloga. Toda poglavarji so dejali,

Odprava nekaterih potniških vlakov v Ljubljanski pokrajini

Z 19. majem so odpravljeni naslednji potniški vlaki:

1. Na progi Ljubljana-Postumia: Vlak št. 713, ki odhaja iz Ljubljane ob 12.40 in prihaja v Postumio ob 14.23 ter vlak št. 714, ki odhaja iz Postumie ob 13.00 in pride v Ljubljano ob 14.30.
2. Na progi Ljubljana-Zaloga: Vlak št. 626, ki odhaja iz Ljubljane ob 5.50, št. 626, ki odhaja iz Ljubljane ob 10.10 ter 623, ki odhaja iz Ljubljane ob 17.45, dalje vlak št. 623, ki odhaja iz Zaloga ob 6.15, št. 627, ki odhaja iz Zaloga ob 10.55 ter št. 638, ki odhaja iz Zaloga ob 18.20.
3. Na progi Ljubljana-Vrhnik-trg: Vlak št. 8087, ki odhaja iz Ljubljane ob 20.55

Imenovanje voditelja Dopolavora

Ljubljana, 18. maja.

Predsedstvo osrednjega Dopolavora je imenovalo za voditelja pokrajinskega Dopolavora v Ljubljanski pokrajini fašista Reboja Rema.

Poletne kolonije GILL-a

Ljubljana, 18. maja.

Zvezni podpoveljnik je v spremstvu okrajnega nadzornika in načelnika sanitetnega urada GILL-a pregledal ljubljansko okolico ter zdravstvene kraje v Logu in na Vrhniki. Namen njegovega potovanja je bil, da bi nadziral poslovanje šolskih kuhinj in da bi določil kraje ter poslopja, kjer bodo imeli bodoče poletne kolonije.

Komunisti more in ugrabljajo ljudi kar naprej

Št. Vid pri Stični, 17. maja.

Znova prihajajo s podeželja žalostne novice o divjaških činih komunističnih partizanov, ki so se v svojem zločinskem delovanju lotili sedaj tudi čisto nedolžnega in mirnega prebivalstva. Krvoloki, ki odreja te zločine, ne poznajo več nobenih meja in dajejo ubijati celo nedolžne otroke in brezbrabne žene. V noči od srede na četrtek so oboroženi partizani pridrli v vas Št. Vid pri Stični in se lotili hiše znanega posestnika in mizararskega mojstra Franca Hrena. Gospodaria so ubili, dva njegova nedolžna sinova pa so odpeljali v gozd, prav tako pa tudi uradnico tamkašnjega prehranjevalnega urada gđc. Urbančičevo.

Pokojni Franc Hren je bil miren, delaven mož, katerega greh je bil v tem da ni nikdar tasil svojega katoliškega prepričanja in se vneto udeleževal v društvih za zaščito stanovskih koristi. Posebno vneto je deloval za katoliško časopisje. Prav zato je moral tudi pasti pod morilčev roko. Ljudstvo, ki mu takšna dejanja pod krinko »osvoboditve« niso razumljiva, se zgraža in obsoja zločince, ki mu prinášajo samo zlo in strahote, ubijajo mirne ljudi in tirajo ljudstvo v obup in pogubo.

Nogometno prvenstvo gre h koncu

Vsako nedeljo se bolj bližamo koncu državnega nogometnega prvenstva. Včeraj je bilo na sporedu že 26. kolo, še nekaj jih bo, pa bomo vedeli, kako si bodo italijanski klubi za letos razdelili prvenstvena mesta. Za nekaj nedelj sem je posebno v gornjem delu prvenstvene razpredelnice velika negotovost. Nekaj klubov je, ki si sledi drug za drugim z istim številom točk ali pa samo z malenkostno razliko. Največja borba je tokrat tudi med prvima dvema na čelu tabele, t. j. med Romo in Torinom. Včeraj se je Roma srečala z Ligurijo in ni težko bilo računati, da bo spravila ves izkupiček; Torino pa je moral na vroča milanska tla, odkoder ni navada, da bi odnesel obe točki. Pa je bilo tokrat drugače. Nogometni računari so dejali, da se bo včeraj deloma razčistil položaj tudi na vrhu med najboljšimi. Pa so se uračunali, kakor se to tolikokrat primeri pri nogometu. Tudi Torino je zmagal. O Genovi so pričakovali, da ne bo imela težkega dela z Laziom, pa so se zmotili. Prav tako pa je tudi Venezia zmagala na domačem igrišču proti Fiorentini, čeprav s težavo.

Tudi v srednjem delu prvenstvene tabele so bila včerajšnja srečanja prav zanimiva. Juventus se je pomeril z Ambrosiano, Livorno z Bologno. Izidi teh tekem pa niti niso več mogli vplivati na vrstni red tam pri vrhu. Največje zanimanje »srednjih« klubov je bilo včeraj za srečanje med Triestino in Atalanto. Tržačani so morali po kostanj na vroča bergamska tla, odkoder so odnesli pol izkupička. Borba je bila trda, spodaj pa prinašamo rezultat. Na repu A-razreda pa je položaj že toliko razčiščen, da sta kandidata za odhod v B-razred že določena. Sta to Napoli in Modena, ki sta se včeraj pomerila med seboj. Srečanje je bilo le prestižnega pomena. Šlo je za to, kdo bo prvi šel v B-razred in kdo drugi,

- Milano — Milano : Torino 2:5.
- Genova — Genova : Lazio 1:2.
- Venezia — Venezia : Fiorentina 2:1.
- Roma — Roma : Liguria 7:0.
- Bergamo — Atalanta : Triestina 1:1.
- Bologna — Bologna : Livorno 7:1.
- Napoli — Napoli : Modena 2:1.
- Torino — Juventus : Ambrosiana 4:0.

Po številu dobljenih točk pa je vrstni red takle:

Roma in Torino po 35, Venezia 33, Genova, Lazio 30, Bologna 28, Juventus 28, Milano, Triestina 26, Fiorentina, Ambrosiana 23, Liguria, Livorno, Atalanta 22, Napoli 17, Modena 16.

Tekme v B razredu

V B razredu je bila na sporedu ena tekma manj kakor sicer, kajti vodeči Bari in Udinese sta že to tekmo odigrala pred časom in sta danes le gledala kako bodo drugi kovali njuno usodo. Prav zaradi tega je bilo včeraj še največ zanimanja za srečanje med Brescijo in Padovo in v Sieni med domačo enajstorico in gosti iz Pescara, Lažega značaja pa sta bili srečanje med Vicenzo in Pratom ter Novaro in Pro Patrio. Dokaj važna je bila včeraj tekma med Fiumano in Savono. Fiumani je šlo včeraj za biti ali ne biti, oziroma oditi iz B razreda v C razred.

- Pisa — Pisa : Spezia 4:3.
- Lucchese — Lucchese : Alessandria 3:1.
- Siena — Siena : Pescara 2:1.
- Fiume — Fiumana : Savona 0:2.
- Lodi — Fanfulla : Reggiana 0:2.
- Brescia — Brescia : Padova 2:1.
- Novara — Novara : Pro Patria 0:1.
- Vicenza — Vicenza : Prato 3:0.

Vrstni red:

Bari 37, Vicenza 35, Padova, Pescara 34, Brescia 33, Novara 32, Pisa 28, Spezia, Alessandria 27, Pro Patria 25, Savona, Fanfulla, Udinese 24, Siena 20, Reggiana 19, Fiumana, Prato 17, Lucchese 9.

Ribnica

Opozarjamo na razglas ravnateljstva PTT o objavi glede oddaje prevažanja pošte na progi Ribnica-kolodvor in Ribnica-Dolenja vas v zakup za dobo enega leta od 1. oktobra 1942 dalje. Prva javna ustna pogajanja bodo 5. junija 1942 v pisarni občinske uprave v Ribnici. Vzklicna cena 3.385 lir na leto.

V soboto, 16. maja, je umrl zaslužni ljubljanski mešan Ivan Sever. Rodil se je 4. maja 1859 in se izučil vrtnarstva pri znanem vrtnarskem in cvetličarskem podjetju Simencu pri pokopališču Sv. Križa. L. 1894 je pristopil k prostovoljnemu gasilcem in za svojo požrtvovalnost in poštenost bil nagrajen s častnim meščanstvom občine ljubljanske dne 11. julija 1930. — Poznanemu in obče priljubljenemu ter dobremu možu naj bo Bog dober plačnik! — Pogreb zaslužnega meščana bo danes popoldne iz kapelice sv. Frančiška na Zalah.

E. Wallace

27

RDEČI KROG

ROMAN

Za svoje delo v banki pa je miss Drummond dobivala točno štiri tisoč funtov.

XVI. poglavje.

Mr. Marl gre na sestanek.

»No, zdaj ste pa prišli,« je dejal Marl in pri tem vstal, da zdravi dekle. »Prav zares, zelo prikupni ste in tudi ljubko izjedate, moja draga!«

Prijel jo je za obe roki in jo peljal v majhno zlatobelo pobarvano sprejemnico. »Zelo ljubki ste,« je spet ponovil s skoraj neslišnim glasom. »Zdaj pa vam lahko povem, da sem se vas skoraj bal peljati na večerjo v Ritz Carlton, ker me je skrbel vaša obleka. Saj mi ne zamerite odkritosrčnosti? Zelite cigareto?« V zadnjem žepu svojega fraka je nekaj iskal in končno pokazal veliko zlato oblačnico ter jo odprl.

»Vi ste mislili, da bom oblečena v eni izmed cenejših oblek, ki jih prodaja tvrdka Gillingsworth in Orna po deset šilingov, kaj ne?« in si je smehljaje prižgala cigareto.

»Prav tako sem mislil kot ste rekli, moja draga. Takih izkušenj sem imel te zadnje čase že več,« je razložil Marl in se usedel na stol. »Verjemite mi, da so prišle nekatere, ki sem jih povabil, v takšnih čudnih oblačilih, da kar verjeti nisem mogel.«

»Ali je vaša navada, da zabavate mlada in lepa dekleta?« Talija se je bila medtem usedla na velik, z usnjem prevlečen stol, ki je stal pred veliko pečjo in ga opazovala z napol povešenimi trepalnicami.

»No,« je dejal mr. Marl in si zadovoljno med roke. »Tako pri-

leten še nisem, da ne bi bil za nežno žensko družbo. Talija, vi ste kar presenetljivo lepite

Marl je bil rdeč v obraz. Lase je imel kostanjeve, toda barva je bila kaj sumljivega izvora. Prav tako sumljivi so bili zobje, o katerih bi človek rekel, da so umetni.

»Zdaj bova šla na večerjo. Potem pa si bova ogledala igro »Fante in dekleta«, ki jo igrajo v Winter Palace,« je dejal. »In po predstavi...« mr. Marl se je obotavljal, da bi nadaljeval stavek, »ali ne bi stopili malo k meni na prigrizek?« je vprašal.

»Na prigrizek? Veste, ob taki uri ne jem,« je dejala Talija.

»Boste pa malo sadja,« je svetoval Marl.

»Kje pa?« je vprašalo dekle mirno. »Saj večina restavracij že zapre svoje lokale, še preden se predstava konča, ali ne?«

»Nič ne de, saj so lahko vrneva sem, če nimate nič proti temu. Mislim, da niste preveč bojazljivi, draga moja?«

»Prav malo pa res sem,« je pritrdila.

»Saj vas bom lahko potem spremlil v svojem avtomobilu na vaš dom,« je dejal.

»Prav lepa hvala, saj imam svojega,« je odvrnila Talija. Mr. Marl se je vidno začudil. Potem pa se je začel smejati, sprva tiho, potem pa vedno glasneje, končno pa se je od prevelikega smeha kar dušil. Zdaj je zahropel: »O, vi mali poredni vražiček, prešmuntani vragec!«

Večer je potekel zelo zanimivo za Talijo. Še bolj zanimivo je vse skupaj bilo zaradi tega, ker je videla v veliki hotelski veži tako mimogrede Flusha Barneta.

Sele po končani predstavi, ko sta čakala v hotelski veži, da jima vratar pokliče avto, se je začela Talija nekam obotavljati. Toda zgovornemu mr. Marlu je uspelo, da ji je pognal bojazen. Ko je odbila ura še pol polnoči, je Talija stopila v vežo Marlove hiše. Pri tem je opazila, da Marl ni pozvonil, da bi mu prišel kdo izmed služabnikov odpret, temveč je kar sam odprl vežna vrata.

Večerica je bila pripravljena v jedilnici, ki je bila svetlo-rdeče barve.

»Sam vam bom postregel, da ne bova motila služinčadi,« Talija je odkimala.

»Ne bom jedla, ker moram iti domov,« je dejala.

»Počakajte, počakajte,« je zaprosil Marl. »Rad bi se še nekaj razgovoril z vami o vašem šefu. Veste, da vam lahko mnogo pomorem pri tisti firmi, pri banki mislim, Talija? Kdo pa vas je imenoval za Talijo?«

»Menda moji botri in botrice,« je odvrnila Talija svečano. Mr. Marl se je ob njenem humorju zelo zabaval.

Ko je šel za njen hrbet, kot da bi hotel vzeti enega izmed krožnikov, ki so bili pripravljeni na mizi, se je sklonil proti njej. In če se ne bi pravočasno umaknila njegovemu objemu, bi jo gotovo poljubil.

»Zdaj grem pa domov,« je dejala Talija.

»Nikarite no,« Marl je bil zvevoljen. In kadar je bil Marl takšne volje, je pozabil na svojo narejeno vljudnost in navidezno dobro vzgojo. Ob takih prilikah je postal surov.

»Fridite in usedite se,« je dejal skoraj robato.

Talija ga je dolgo in zamišljeno gledala, potem pa se je nenadoma obrnila, šla k vratom in pritisnila na kljuko. Toda vrata so bila zaklenjena.

»Mislim, da bi bilo boljše, če bi vrata odprli, mr Marl,« je rekla Talija, ne da bi se kaj preveč razburila.

»Jaz pa ne mislim tako,« je odvrnil Marl. »No, Talija, izkažite se, da ste dobro, drago, malo dekle, kakor sem si vas bil predstavljala.«

»Zal mi je, da boste prevarani v utvarah, ki ste jih imeli o mojem značaju,« je dejala Talija. »Saj boste odprli tista vrata, kaj ne da? Prosim!«

»Gotovo!« Šel je proti vratom in po žepu nekaj iskal. Še pred, preden ji je bilo mogoče uganiti njegov pravi namen, jo je že s silo objel okrog pasu.

Bil je zelo močan, mišičast človek. Za glavo višji od nje in s svojimi velikimi rokami je držal njene kot z jeklenimi kleščami.

Dosedanje delo industrijskih delojemalcev pri Pokrajinski delavski zvezi

Oddelek industrijskih delodajalcev je začel poslovati 12. 9. 1941 ter je usmeril svoje delovanje v sledeče glavne smeri: organiziranje delojemalcev industrijskih strok, spopolnitev socialne zakonodaje ter zboljšanje gmojnega položaja in zaščito delojemalcev s sklepanjem kolektivnih pogodb.

Upravni odbor je imel v tem času 7 sej, na katerih je dajal smernice za delovanje včlanjenih sindikatov in se bavil zlasti z vprašanjem sklepanja kolektivnih pogodb. Glavna smernica upravnega odbora je bila, da naj se v bodoče ne sklepajo kolektivne pogodbe za posamezne obrate ali posamezne kraje, marveč naj se skušajo skleniti pogodbe, ki bodo veljale za stroko kot tako za vse območje Ljubljanske pokrajine.

Poleg pisanih vezi z včlanjenim delavstvom in rednega obveščanja članstva o važnejših spremembah v dnevnem tisku, je obdrževal oddelek tudi osebne vezi s članstvom na sestankih v Ljubljani in na podeželju. V tem času je bilo 48 sestankov.

V okviru oddelka je doslej organiziranih 24 12 sindikatov s 15 skupinami, in sicer:

1. Sindikat delojemalcev tiskarske in papirniške stroke (3 skupine: skupina tiskarskih, skupina papirniških delojemalcev ter skupina faktorjev).
2. Sindikat delojemalcev kemične stroke (dve skupini: kemičnih in usnjarskih delojemalcev).
3. Sindikat delojemalcev stavbne stroke (4 skupine: stavbnih, dimnikarskih, soboslikarskih in pleksarskih ter kamnoseških delojemalcev).
4. Sindikat industrijskih nameščencev.
5. Sindikat delojemalcev oblačilne stroke (4 skupine: krojačev, čevljarjev, šivilj in modistk).
6. Sindikat delojemalcev rudarske stroke.
7. Sindikat delojemalcev lesne stroke.
8. Sindikat delojemalcev kovinske stroke.
9. Sindikat delojemalcev elektrarn, plinarn in vodovodov.
10. Sindikat delojemalcev transportne in prometne stroke (2 skupini: cestni železničarji in šoferji).
11. Sindikat delojemalcev tobačne stroke.
12. Sindikat strojnega osebja.

V teku so pripravljala dela za ustanovitev sindikata živilske in tekstilne stroke, nadalje skupin delavstva v kamnolomih, pečarskih pomočnikov, godbenikov, mizarskih pomočnikov, žagarskega delavstva in delavstva opekarn. Oddelek je začel sedaj ustanavljati po deželi občinske sindikate ter pridejo v prvi vrsti v poštev občinski sindikati rudarjev, strojnega osebja, lesnega, stavbnega in usnjarskega delavstva.

Zaščita delojemalcev s kolektivnimi pogodbami

Oddelek industrijskih delojemalcev je od svoje ustanovitve sklenil 8 pogodb, ki veljajo za vso stroko in za območje ljubljanske pokrajine, za stavbno, knjigoveško, pleksarsko in soboslikarsko, mizarsko, kleparsko in montersko, kamnoseško stroko, žagarsko in usnjarsko industrijo, nadalje 5 pogodb za posamezna podjetja in 3 dodatke k pogodbam. V teku je še večje število medznih gibanj, in sicer za opekarniško industrijo, čevljarstvo stroko, modietke, šivilje, faktorje, rudnik Jugoruda, Orle in rudnik Gorenja vas. Pred razsodiščem pa se nahaja spor v krojaški in tiskarski stroki.

V kratki dobi je uspelo razširiti kolektivno zaščito delojemalcev zlasti v obrtniških strokah, kjer prej pogode sploh niso obstajale in so bili delovni pogoji povsem neurejeni. Poleg izdatnega zvišanja mezd, ki smo ga dosegli na račun porasta draginje, smo dosegli še točneše izvajanje določb socialne zakonodaje, v več podjetjih in strokah zajamčili delavstvu službene obleke ter končno z dvema pogodbama zagotovili delavstvu plačane letne dopuste.

Posredovanja v posamičnih sporih

Delojemalci se obračajo osebno in pisмено na PDZ za zaščito, nasvete in pojasnila. Še vedno so zelo pogosti individualni spori zaradi kršitve obstoječe socialne zakonodaje. Večina sporov predstavlja kršitev obrtnega zakona (odpovedni roki, bolniški tedni, neizplačilo odškodnin vajencem po enem letu učenja). Nadaljnji spori izhajajo iz neupoštevanja zakona o zaščiti

delavcev (nadurno delo, nočno delo žensk, zaposlitev vajencev preko določenega časa) ter kršitev kolektivnih pogodb. Zelo številna so tudi posredovanja zaradi kršitev določb poselskega reda (nepravilne odpovedi, nepriznanje prostega časa, nepravilen postopek v slučaju boleznih).

V zadnjem času vrše že večino posredovanj sindikati sami, vendar je kljub temu v času od svojega obstoja urad PDZ izvršil sledeče število osebnih posredovanj: uspešno zaključenih

168 iz gradbene stroke	114
26 iz gostinjske stroke	20
37 za hišno gospodinjstvo	28
14 za vajence	8
56 iz raznih strok	52
301 posredovanja	

od tega uspešno zaključenih 222

Veliko posredovanje je izvršila PDZ tudi pri posameznih podjetjih zlasti za preprečitev redukcij delavstva ter odstranitve raznih delavskih sporov. Rešen je bil večji spor pri podjetju Kotnik, opekarna na Vrhniki, preprečen predčasen odpust 60 delavcev pri javnih delih Mestne občine, uvedena zaposlitev grafičnega delavstva v turnusih v večini grafičnih podjetij, dosežena zaposlitev vseh dimnikarskih pomočnikov v Ljubljani.

Zadnji opomin staršem sedaj cepljenih otrok

Ljubljana, 18. maja.

Zadnjih 14 dni je mestni fizikat opravil cepljenje vseh otrok po vseh mestnih okrajih in tudi pregled, če so se kože prijele. Pri tem pregledu dobi vsak uspešno cepljen otrok uradno potrdilo, torej prvo listino, ki jo otrok potrebuje, če ne prej, prav gotovo že pri vpisu v šolo. Vsi ljubljanski dnevniki so večkrat opozarjali starše, da morajo otroke prinesli tudi pregledat, vendar je pa še vedno dosti malomarnih ljudi, ki nočejo poznati koristi cepljenja zoper koze ter jim je zato vseeno, če je bilo cepljenje uspešno ali ne. Ne pomislijo, da svojega ljubljanca izpostavljajo največji nevarnosti, če se morda koze niso prijete ter zato otrok lahko dobi smrtno nevarno bolezen. Ne zavedajo se, da edino uspešno cepljenje otroka zanesljivo varuje pred črnimi kozami, ki puste najrazličnejše hude posledice, najmanj pa oropajo otroka lepote, ker mu puste kozavi obraz. Razen tega se pa starši ne zavedajo pomena uradnega potrdila in važnosti tega dokumenta, ki ga je v življenju večkrat treba predložiti oblastim. Najprej bodo oni starši, ki pri vpisu otroka v šolo nimajo potrdila, strogo kaznovani. Pozneje v življenju bo dorasla hči ali sin imel velike sitnosti z iskanjem tega potrdila, saj prav sedaj mnogi poskušajo, kako težko je nabaviti razne dokumente. Zato mestni fizikat zadnjikrat opominja starše ter jim daje priložnost, da prihodnje dni med 10. in 12. uro cepljenje prinese pregledat v mestni fizikat v Mestni dom. Oni starši, ki se tudi temu zadnjemu opominu ne bodo odzvali, pa ne smejo več pričakovati nikake obziranosti ter bodo morali občutiti vse posledice, ki jih predpisuje zakon.

Revna družina s šestimi nedoletnimi šolobveznimi otroki, brez premoženja lepo prosi dobra srca kakršnekoli podpore. Darila na upravo »Slovenec« pod »Revna družina«.

2 konja sta mi ukradena. Konj rdeče barve, z zvezdo na čelu, kobila enako rdeče barve, z zvezdo na čelu in bele zadnje noge do venciljnov. Kdor jih izsledí, dobi 5.000 lir nagrade. Anton Grmovšek, Zubina 9, št. Vid pri Stični.

Razstava Omerza Nikolaja Razstava Omerse Nikolaja

V gornjih prostorih galerije »Obersnel« sta včeraj začela razstavo svojih najnovejših del kipar Karel Putrli in slikar Nikolaj Omerza. K začetku razstave se je zbralo precej umetnostno ljubitevskega občinstva, ki je z velikim zanimanjem sledilo izvajanjem prof. Staneta Kregarja, predsednika »Kluba neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov«, čigar člana sta oba razstavljalca. Prof. Kregar je občinstvu predstavil mlada umetnika, nato pa je proglasil, da se je razstava začela. Navzoči so si ogledali rezultate vztrajnega in uspešnega dela, ki kaže, da oba umetnika stalno rastejo in se razvijata ter zorita proti najlepšim višinam umetniškega ustvarjanja. Kvaliteta njihovih del je že danes vpravo izredno visoka. Ogled razstave, o kateri bomo v našem listu prinesli še izčrpano poročilo, najtopleje priporočamo vsem prijateljem prave umetnosti, vsem ljubiteljem slovenske umetniške tvornosti.

Posvarite mladino, naj ne dela škode po njivah in vrtovih!

Ljubljana, 18. maja.

Škoda po polju in vrtovih je zdaj na spomlad vsak dan bolj obsojanja vredna in zato tudi oblasti zdaj vedno bolj strogo zasledujejo krivce ter jih tudi neusmiljeno kaznujejo. Ze v mirnih časih smo morali večkrat grajati posebno mesto mladino, ki je na deželi delala škodo s hojo po njivah in travnikih, predvsem pa tudi zato, ker je lomila cvetoče veje dreves. Sedaj pa so pa tudi meščana naučili spoštovati kmečko delo, ker so ga prisilili, da je sam začel obdelovati zemljo. Tudi v Ljubljani je vsak košček zemlje že skrbno obdelan in zasejan ali zasajen s povrtnino, fižolom ali krompirjem. Toda še vedno so med nami ljudje, ki hodijo čez njive in njivice ter grede in na ta način teplačo setve. Posebno mladina išče bližnjice čez njivice in vrtiče, hodí po njih ob polih ter tudi na druge načine dela škodo skrbnim obdelovalcem. V imenu vseh mestnih vrtarjev in kmetovalcev prosimo šolska vodstva, naj pouče mladino, koliko stroškov, truda in znoja je bilo že treba in koliko naporov bo še treba, da si zagotovimo najpotrebnejši pridelek. Dan na dan naj vzgojitelji opominjajo mladino, naj ne dela po vrtovih in njivah škode. Pripominjamo, da posebno iz okolice šol, v prvi vrsti pa iz okolice srednjih šol, prihajajo najpogostejše pritožbe, da mladina niti najmanj ne pazi, kje je treba hoditi. Namesto, da bi dobro vzgojena mladina bila sama prostovoljni varuh vrtov in njiv, pa sama dela veliko škodo ter se vede tako, kakor bi niti ne vedela za skrbi obdelovalcev in za splošno težko stanje vsega prebivalstva. Neobzirna prešernost in razposajenost mladine vseh starosti je prekoračila že davno dopustne meje ter je zato nujno potrebno posredovanje šolskih vodstev, da ne bo tarnanja in prošelj po ostrih intervencijah oblasti.

EIAR - Radio Ljubljana

Ponedeljek, 18. maja. 13 Napoved časa - Poročila v italijanski - 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljnika Oboroženih Sil v slovenski - 13.20 »Iz zvočnih filmov« - Orkester Cetra, vodi dirigent Barzizza - 14 Poročila v italijanski - 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec - Pisana glasba - 14.15 Poročila v slovenski - 17.15 Koncert celista Čende Šedlbauerja in pianista Marijana Lipovška - 19 »Govorimo italijansko« - prof. dr. Stanko Leben - 19.30 Poročila v slovenski - 19.45 Operetna glasba - 20 Napoved časa - Poročila v italijanski - 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski - 20.30 Vojaške pesmi - 20.40 Koncert baritonista Vekoslava Janka (pri klavirju Marijan Lipovšek - 21.05 Koncert Tria Emone - 21.30 Predavanje v slovenski - 21.40 »Cvet pesmic« - 22.10 Koncert violinista Erika Pierangelija - 22.45 Poročila v italijanski.

Izpred vojaškega sodišča

Pred vojaškim sodiščem, II. Armije, odsek Ljubljana, je bila dne 12. t. m. razprava proti 29 letnemu Milatoviču Marjanu, 20 letnemu Novaku Cirilu, 27 letnemu Rakovcu Ladislavu, 32 letnemu Simitiču Rudolfu, 22 letnemu Vagaji Urošu in 30 letnemu Zdešarju Antonu. Razen Simitiča, ki je rojen in biva v Zadvoru, so bili vsi ostali obtoženci rojeni in bivali v Ljubljani.

Obtoženi so bili, da so sodelovali pri oboroženem krdelu z namenom, da bi delovali proti državi, nadalje, da so bili člani prevratne družbe, naperjene proti javnemu redu, da so bili soudeleženi pri napadu na Oboroženo Silo države na Verdu in v Preserju ter da so brez dovoljenja bili v posesti strelnega orožja in municije.

Sodišče je obsodilo Ladislava Rakovca in Antona Zdešarja na dosmrtno ječo z vsemi zakonitimi posledicami, ostali obtoženci pa so bili obsojeni na zaporno kazen in denarno globo.

Ljubljana

Koledar

Danes, ponedeljek, 18. maja: Venancij, m. Torek, 19. maja: Peter Celest.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murnavzer R., Sv. Petra cesta 78.

Pri prevzemanju radijskih aparatov bo v stari cukrarni na Poljanskem nasipu št. 40 v torek in sredo 19. in 20. t. m. spet poslovalo po 7 komisij od 8 zjutraj do 20 zvečer, da bodo vsi lastniki, ki še niso dobili dovoljenja, da smejo obdržati aparat, lahko prišli na vrsto. V stari cukrarni so morali povečati dosedanja skladišča in napraviti še velika nova skladišča ter se zato morata seliti otroški prehodni dom in šentpetersko otroško zavetišče v druga poslopja. Skladišča so suha in svetla ter dobro urejena, da bodo vsi aparati res varno shranjeni. Mestna občina ljubljanska je za lastnino svojega prebivalstva storila prav vse, da ne bi imelo niti najmanjše škode, ter zato zaradi aparatov ni treba lastnikom imeti nobenih skrbi.

V Ljubljani delujejo tri stalne komorne skupine, ki se udeležujejo v našem koncertnem življenju. Najstarejši je ljubljanski komorni kvartet, potem duo Anton Trost, Jan Slais in letos se jim pridružuje trio, ki ga tvorijo gg. Dermelj, Šedlbauer in Lipovec. Trio bo nastopil na javnem koncertu v petek, dne 22. t. m. ob četrtn na 7, v veliki filharmonični dvorani pod naslovom »Ljubljanski komorni trio«. Izvajal bo naslednji spored: Corelli: Sonata a tre, Beethoven: Trio opus 1, št. 2 v G-duru, Škerjanc: Trio, Novak: Trio quasi una ballata. Spored je izredno zanimiv in izvrstno naštudiran, zato obisk koncerta najtopleje priporočamo. Vstopnice so že v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Torek, 19. maja ob 17.30: »Vdova Rošlinka«. Red Torex.

Sreda, 20. maja ob 17.30: »Sola za žene«. Red Sreda.

Četrtek, 21. maja ob 17.30: »Poročno darilo«. Premiera, Red Premierski.

Petek, 22. maja ob 15: »Ifigenija«. Izven. Dijska predstava. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Opera:

Torek, 19. maja: Zaprtó.

Sreda, 20. maja ob 16.30: »Evgenij Onjegin«. Red A.

Četrtek, 21. maja ob 17: »Boccaccio«. Red Četrtek.

Petek, 22. maja ob 16.30: »Carmen«. Prvič v letošnji sezoni. Red Premierski.

Abonenti reda Torex bodo imeli v torek predstavo Golarjeve veseloigre: »Vdova Rošlinka«. Domača igra živahne vsebine, ki ima za snov zgodbo o kmečki vdovi, željni živente. Njeno prizadevanje, da bi si osvojila fanta za moža, ki je skrivaj ženin njene hčere, je prikazano v nizu zabavnih prizorov.

Abonenti reda Sreda bodo imeli v sredo predstavo Molièrove petdesetanske komedije: »Sola za žene« za svoj red. V njej je prikazan značaj meščana iz baroka, ki si vzgaja popd vplivom okolja in dogodkov, v strahu, da postane nekč rogonosec, mlado deklo za ženo. Kljub strogim moralnim normam in previdnosti, je ogoljufan, preden jo more poročiti. Delo je zrežiral in insceniral inž. B. Stupica.

Abonenti reda A bodo imeli v sredo predstavo Čajkovskega opere: »Evgenij Onjegin«. Opera, katere libreto tvori istoimenska Puškinova pesnitev, bo izvajana v sledeči zasedbi partij: Larina - Poličeva, Tatjana - Heybalova, Olga - Španova, - Onjegin - Primožič, Lenski - Sradlovec, Gremim - Lupša, Filipjevna - B. Stritarjeva, Triquet: B. Sanci, stotnik - Škabar, Zarecki - Dolničar, Gillot - Mencin. Dirigent: Anton Nefat, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin. Opozorjamo, da bo ponovitev te opere v isti zasedbi v nedeljo ob 15 izven abonmaja.

TEMPACCIO DA ASPIRINA!
Che diluvio! Ben presto i piedi si bagnano e si corre il rischio di buscar-si un raffreddore. Per evitare malanni prendete subito le compresse di

ZA SLABO VREME ASPIRIN!
Kak naliv! Noge se hitro zmocijo in obstoja možnost prehlada. V izogib bolezní vzemite takoj tableto

ASPIRINA

BAYER

KONEC GREENEJEV

S. S. van Dine KRIMINALNI ROMAN 70

»Vidite, to je vir, iz katerega je Ada zajela svoj načrt, da umori Rexa. Verjetno sta ona in Rex tedaj, ko sta bila še otroka, odkrila skrivno zvezo med obema sobama in sta jo uporabljala pri svojem igranju. Od tod tudi tisti izraz, ki ga je rabila Ada pri telefoničnem razgovoru z Rexom iz Markhamovega urada: »naš zasebni poštni predalec. Način, ki se ga je držala, se iz tega jasno vidi. Tisto noč sem odkril v Adini slaščičnici starega »hlapeca« za sezuvanje škornjev, ki ga je morda našla v knjižnici pokojnega Tobija Greeneja. Velikost je natančno odgovarjala skriti luknji v zidu, Ada, ki se je ravnala točno po Grossu, je stisnila samokresov ročaj med vilice tiste priprave. Na en konec je privezala pšička, druga pa na leseni ščitnik pri kamninu v Rexovi sobi. Ko se je ščitnik odprl, se je razlezel strel. Rex se je zgrudil na tla, leseni ščitnik pa se je spet vrnil v svojo prejšnjo lego.

Čim se je Ada vrnila domov, je odstranila nevarnega »hlapeca«, ga skrila v svojo omaro, stekla nazaj po stopnicah, da nam pove tisto zgodbo o odkritju stopinj, ki jih je zvala naredila, preden je odšla od doma. Med potjo si je preskrbela morfij in strihinin, ki ga je izmaknila dobremu doktorju.

»Toda, za božjo voljo, Vance, če se strel ne bi posrečil, bi bilo gotovo po njej.«

»Zakaj, Markham? Če bi se po čudnem naključju tisti »mehanizem« je našel, ali če Rex ne bi bil mrtev, bi Ada čisto mirno zvalila krivdo na druge.«

V tem primeru bi nam skrivaj zapužala - tako domnevam - da je skrila tisto skrivnostno skico v luknjo med obema sobama, odkoder da jo je potem odnesel neznanec, ki je nastavlil to zanko. Ničte ne bi mogel dokazati, da jo je bila pripravila ona sama.«

»Pa tista skrivnostna skica?«

Vance je znova odprl knjigo in nam jo ponudil, da si jo pobližje ogledamo. Na desni strani je bilo narisanih precej skrivnostnih znamenj.

»Poglejte, tu so trije kamni, papagaj, srce in tudi puščica. Ada se je zadovoljila s tem, da nam jih je le z besedo opisala. Vsa zgodba o najditi tiste skice ni bila nič drugega kot nova Adina izmišljotina, in sicer takšna - in Ada se je tega dobro zavedala -, ki je lahko zbudila našo radovednost in ki je bila sposobna, speljati našo pozornost na napačno pot.

V resnici pa sem jaz že od vsega začetka sumil, da je tisti listek samo zanka, kajti znaki tajne pisave, kakor jo je opisovala Ada, so bili le zmehčavanja, ki ni imela nobenega smisla. Vendar pa nisem sumil, da bi si jih bila ona sama izmislila.

Če sem natančno premislil, res nisem mogel drugače kot smatrati za sumljivo, zakaj Ada ni prinesla s seboj tako važnega papirja. Bila je to pač nedosledna in nenaravna pozabljenost! Sicer pa je bilo pri tej nenavadni pustolovščini vse nedosledno!

Zanka je bila dobro nastavljena in Ada je lahko poslala Rexa v smrt, ne da bi nanjo padel kak sum,

Če se stvar ne bi bila posrečila, bi Ada gotovo poskusila še enkrat in ne bi izgubila poguma: to deklo je bilo vztrajno!

»Vi torej mislite, da je Rex res slisal strel ki je počil v Adini sobi?«

»Brez dvoma. In to je morda edino, kar je Ada povedala resničnega, Rex je strel slisal. Njegov prvi sum je padel na staro gospo Greenejevo, a zaradi svojega značaja si tega ni upal povedati. Pozneje je to razodel Adi in vpravlja njegova izpoved je bila vzrok, da ga je Ada sklenila umoriti, ali vsaj vzrok, da je spremenila svoj dosedanji način postopanja.

Odločila se je poslužiti se tajne luknje v zidu in je pri svojem doslednem ravnanju po Grossovi knjigi skrbno gledala na to, da si zagotovi popoln alibi.«

»Vesel sem, da nisem imel dostikrat opravka s tako velikimi zločinci.«

»Bila je hči svojega očeta! Ni pa ji treba prislovati večjih sposobnosti kot zasluži, kajti omejevala se je vselej le na to, da se je ravnala po res izvršnem vodniku, ki ji je prišel pod roko.

Z Markhamovega urada je nadaljevala z izvajanjem morilskega načrta, ki si ga je izmislila. Bila je proti temu, da bi šel ti sam, Markham, k Greenejevim in je vztrajala pri tem, da je tre-

ba Rexa takoj povabiti, naj pride, ter nam je prigovarjala, naj ga pokličemo kar po telefonu. Potem nas je obvestila o tisti slovit skici in se je sama ponudila, da Rexu razloži, kje je skica skrila, da bi jo lahko prinesel s seboj. In mi smo potem mirno čakali, da se je odigralo vse potrebno za Rexov umor. Moral sem biti res slep tisto jutro, ko smo šli na borzo, da nisem z njenega obraza bral resnice. Ko se je Ada spustila v jok v tvoji delovni sobi, Markham, ni bilo njeno gautije nič drugega kot iskrena, neprisiljena reakcija na dolgotrajno nestropno prišakovanje, ki ji je šlo na živce.«

»Že razumem, zakaj ni nihče, kar jih je bilo tedaj v prvem nadstropju, slisal strela. Izgubil se je v zidovju. Toda, kako neki ga je mogel slisati Sproot, ki je bil tedaj spodaj, v pritličju?«

»Sproot mi je dejal, da v kamninu, ki je v salonu, niso nikdar kurili, ker je preveč kadil. Salon je vprav pod Adino sobo in Sproot je imel opravka z delom v bližnji shrambi. Strel je odjeknil skozi dimnik, in ga je vsak, kdor je bil spodaj v pritličju lahko slisal.«

»Rekli ste, da je Rex najprej osumil Greenejevo gospo. Kako pa naj si potem razlagamo, da je dolžil Von Blona?«

Andrejčkov
J o ž e :**Zalost in veselje**Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

622.

... Zvedel sem tudi, da si ti pobegnil. To me je tolažilo... Svojemu dobrotniku sem z znanjem veliko koristil. Nazadnje smo dospeli v Kanton. Tu mi je pa gospodar umrl. Nisem se vedel kam obrniti. Na srečo me je dobil neki mandarin in me vprašal, če znam več jezikov. Pokazal sem mu, da jih govorim pet, pa me je vzel v službo...

623.

... Ostal sem v mandarinovi hiši, da bi si prislužil denarja za pot v Evropo. Kar se na lepem prikaže tam ti. Pri sodbi so sklenili, da te bodo tretji večer odpeljali k Tiun-Linu. Zato sem te sklenil rešiti. Posrečilo se mi je... In to je vse, kar ti imam povedati, je končal Lavrencij in se obrnil k Alešu, ki je slonel ob njem na ladijski ograji.

624.

Drugo jutro je prišel k njima stari krmar ter jima prinesel dve veseli novici. Prva je bila, da bodo čez dva dni odpluli proti domu, druga pa, da je Robertova ladja, na kateri je bil Alešev brat Ferdinand, srečno prijadrala v Kalkuto in da bo tam ostala več dni. Kdo bi bil popisal Aleševa veselje!

Umetni nadomestki osvajajo svet**Brez »sintetičnih« izdelkov si je že danes nemogoče predstavljati življenje**

Z naglico, ki dozdaj še ni imela primere, in v vedno večji meri osvajajo svet tako imenovane sintetične snovi, izdelki, ki si jih je človek pripravil na umeten način. Morda bo marsikdo — pravi poročilo iz Berlina — brez kakšne zle namere temu oporekal s pripombo, da je to osvajanje sveta po umetnih izdelkih narekovala sedanja vojna doba in da je to v bistvu dokaz revščine.

Čemu se je človek lotil pridobivanja umetnega bencina? Iz enostavnega razloga, ker pravega, naravnega bencina ni ali pa vsaj ne zadosti. Isto se lahko reče tudi o umetnem kavčuku in tolikih drugih izdelkih, s katerimi je mogoče nadomestiti naravne surovine.

Na podlagi tega prepričanja bi si lahko logično zastavili vprašanje, kaj bo v bodoče s tovarnami, v katerih izdelujejo umetne nadomestke za razne snovi. Marsikdo bo morda vprašal, ali ne bo vse gospodarstvo, ki temelji na izdelovanju umetnih nadomestkov za potrebne stvari, zapisano poginu, da tako znova da mesto novim naravnim snovem. Če hočemo odgovoriti na to vprašanje, si moramo ustvariti vsaj približno sliko o sedanjem stanju sintetične proizvodnje, ter upoštevati vse, kar danes že izdelujejo na umeten način.

Začetki sintetične proizvodnje, to se pravi umetnega izdelovanja raznih potrebnih stvari, segajo 28 let nazaj, v leto 1914, ko je izbruhnila prejšnja svetovna vojna. Prva takšna umetna izdelka sta bila bakelit in celuloid. Danes je seznan izdelkov, ki jih pridobivajo na umeten način, tako rekoč že neskončen. Vse kovinske zlitine, razne vrste stekla, kristali, keramični izdelki in sploh vse snovi, ki jih pridobivajo na umeten način, se na vse zadnje lahko smatrajo za sintetične snovi. Če pa se hočemo izraziti točneje, moramo prištevat med sintetične snovi samo tiste, ki se pridobivajo iz organskih snovi in na podlagi teh slednjih so začeli pridobivati na primer buno in perbunan, umetna nadomestka za gumi, ki ju delajo iz premoaga in apnenca, umetna tekstilna vlakna, kot sta na primer umetna volna in tako imenovana »viscosa«, razni laki, barvila in drugo.

Sintetične snovi bi lahko delili bodisi po

tem, kako jih izdelujejo, ali pa na podlagi organskih snovi, iz katerih izhajajo.

Takšna razdelitev sintetičnih snovi — nadaljuje berlinski poročevalec — utegne morda imeti teoretični pomen. V praksi pa ogromna množina in različnost sintetičnih snovi, neskončne možnosti kombinacij med njimi, zlitine in zmesi, najrazličnejši načini pri izdelovanju itd., odpira na polju sinteze tako široko področje, da je vse umetno izdelane stvari skoraj nemogoče točno opredeliti in spraviti v točen seznam, kajti takšnih umetnih nadomestkov je že preveč.

Ze zdaj si je nemogoče predstavljati življenje brez sintetičnih izdelkov. Imamo jih že doma v svoji hiši, v svojem uradu, povsod, kjer se gibljemo. Od radia do avtomobila, od naličnega peresa do centralnih peč, od telefona do letala, pri vsem tem se danes že uporabljajo umetno izdelani nadomestki za prejšnje naravne surovine. Celotno gradivo sodobnih poslopij, pri prevoznih sredstvih in vojaških potrebščinah se že uporabljajo sintetične

snovi. V mnogih primerih so celo že čisto izpodrinile naravne snovi ter se izkazale po kakovosti za dosti boljše od prejšnjih.

Zaloga za izdelovanje umetnih nadomestkov so v Nemčiji skoraj neomejene. Poglavitni temeljni elementi za izdelovanje takšnih umetno pripravljenih in danes še zlasti potrebnih stvari, so premog, apnenec, voda in zrak. Snovi, ki jih po kemični poti pridobivajo iz teh bistvenih štirih elementov, in med katerimi so na primer aceten, očetna kislina, amonijak, snovi, ki jih pridobivajo iz bencola itd., jamčijo za gospodarsko osamosvojitve nemškega Reicha.

Prvotno so izdelovali umetne nadomestke samo za les, plutovino, roževino, slonovo kost, usnje, pločevino, drevesno smolo, kovine itd. Toda kakor se je z raznimi umetnimi barvili, ki si jih je naredil po kemični poti, človek v veliki meri približal zakladnici naravnih barv, tako bodo tudi nadomestki za razne druge stvari kaj kmalu šli preko ovir svoje dosedanje naloge, da nadomestijo le naravne snovi, ter se bodo podali na novo polje udejstvovanja, na polje, ki tako rekoč ne pozna nobenih meja. Nastale so nove snovi, ki jih človek uporablja za vedno nove namene in te snovi korak za korakom osvajajo svet.

Ganges, so sprva prinašala mnogo neprijetnosti. Razsajale so različne tropične bolezni, ki so porabile nad polovico angleških naseljencev. Po več kot enem stoletju je angleškim naseljencem vendar uspelo s tehničnimi pripomočki ustvariti življenje znosnejše in najti uspešno sredstvo proti nezdravemu podnebnju. Svoj položaj so si izboljšali z gradnjo številnih prekopov, po katerih se je odtekala nezdrava voda. Nič manj težav pa niso imeli pri svojem prizadevanju, kako vzpostaviti plovo po Gugliju. Reka je bila polna blata in peska. Stalno je pretla nevarnost pred sipinami, ki plovo onemogočajo. Angleži so v ta namen porabili ogromne vsote denarja. Vzdrževali so v strugi te reke devet metrov globok prekop, po katerem so ladje nemoteno lahko plule.

Treba pa je priznati — piše dopisništvo »Central Europe« — da so bili vsi angleški napori proti klimi, proti tropičnim boleznim in proti težavam z omejenjo reko nagradi s tem, da se danes pristaniške naprave v Kalkuti raztezajo na daljavo 40 kilometrov. Nobeno pristanišče v Indiji nima danes tako veličastnih naprav kot Kalkuta. Skozi Kalkuto gre 34 odstotkov vsega uvoza in 40 odstotkov indijskega izvoza.

Važnost temu središču pa daje tudi zaledje, ki je najbolj rodovitno v vsej Indiji, in pa dejstvo, da je to glavni industrijski kraj v vsej Indiji. Tudi zveze z drugimi kraji so odlične. Stevilne reke odpirajo pot v notranost, kakor na primer Ganges v Hindustan, Bramaputra v Assam itd. Poleg plovnih rek je tudi mnogo železniških prog. »East Indian Railway« veže Kalkuto s pokrajino Pendžab, »Bengal Nagpur Railway« vozi v železne rudnike in drži do Madrasa in Bombaya, »Eastern Bengal Railway« veže severno Bengalijo in Assam.

Iz Kalkute izvažajo bogate zemeljske zaklade iz Gangesove kotlinne. Nekaj časa je bil glavni izvozni predmet opij, danes pa je juta. Tudi kože, kožuovina, šelak, ki ga rabijo za gramofonske plošče, in čaj zavzemajo v trgovini važno mesto.

V zaledju Kalkute so bogati rudniki premoaga, železa, bakra in magnezita. Kalkuta je edini indijsko mesto, ki se industrijsko razvija skoraj tako, kakor mesta v Evropi. Ob reki Gugliju je okoli 500 tovarn, v katerih je zaposlenih 400.000 delavcev. Samo jeklarska industrija ima nad 50 tisoč delavcev. Cene, mezde in stroški za nabavo surovin ter prevoznih stroškov so nižji kakor pa v Angliji in zato je nalaganje kapitala tu posebno donosno.

Kalkuta, najvažnejše gospodarsko središče Indije**40 km dolgo pristanišče — Okrog 500 tovarn, v katerih je zaposlenih nad 400.000 delavcev**

Prestolnica indijskega cesarstva je Fombay, Kalkuta pa je brez dvoma najvažnejše središče ne samo po številu prebivalcev, pač pa tudi v gospodarskem oziru. Ze zunanje lice mesta očito razodeva angleški značaj. Kdor hodi po cestah sredi Kalkute, ima občutek, da je v Londonu. Trgi, gledališča, cerkve, veličastni denarni zavodi in velika trgovska poslopja, ulice in spomeniki: vse je značilno angleško.

Z vsem tem pa so v ostrem nasprotju predmestja, industrijska okolica, kjer naletiš na tesna in zamazana naselja s kočami, ometanimi z blatom in na razmajane lesene kolibe. V teh nezdravih mestnih predelih živi indijsko preprosto ljudstvo, številni delavci, ki so zaposleni v tovarnah ob obali Guglija. Vse industrijsko področje

okrog Kalkute šteje danes 2.1 milijona ljudi, to je nekako dve tretjini mešanov vse Bengalije.

Tudi nastanek Kalkute je docela angleški. V sedemdesetletnem stoletju so bile, na kraju, kjer se danes razprostira ogromni mestni predel tega vlemesta, le tri revne ribiške vasice, od katerih se je ena imenovala Kalkuta. Leta 1698 so zastopniki indijske družbe kupili brez posebnih težav od bengalskega Nanaboba ves kraj. Kmalu se je pokazalo, da so tiste indijske trgovske družbe dobro računale. Kljub temu, da je bilo v okolici sedanje Kalkute vse polno močvirij, se je vendar lega tega mesta zlasti v trgovskem oziru izkazala za izvrstno. Osem mesecev v letu traja srednja temperatura nad 30 stopinj in številna močvirja, ki se razprostirajo po džunglah ob izlivu reke

I. RENARD ROMAN GRDEGA OTROKA

XV.

Včasih se Ernestina in Feliks naveličata svojih igrač in jih rada posodita Korenčku. Tako si z majhnim delcem sreče obeh Korenček skromno sestavlja svojo lastno.

Pa nikoli preveč ne pokaže, da se zabava, ker se boji, da bi mu jih spet vzeli.

XVI.

Korenček: »Torej se ti moja ušesa ne zde predolga?«
Matilda: »Smešna se mi zde. Ali mi jih posodiš? Rada bi nadevala peska vanje, da bi delala potičke.«

Korenček: »Spekle bi se v njih, če bi mi jih mama prej nategnila.«

XVII.

»Ali se boš ustavil? Še enkrat povej! Torej imaš rajši očeta kakor mene?« pravi od časa do časa gospa Lepicova.

»Ze stojim, že molčim in ti prisegam, da ne ljubim nobenega bolj od drugega.« odvrne Korenček, sledoč svojemu notranjemu glasu.

XVIII.

Gospa Lepicova: »Kaj delaš, Korenček?«
Korenček: »Ne vem, mama.«

Gospa Lepicova: »To se pravi, da že speš počenjša kakšno neumnost. Ali jo delaš nalašč?«

Korenček: »Še tega bi se manjkalo.«

XIV.

Korenček misli, da se mu mati smehlja. Dobro se mu zdi in tudi on se ji nasmehne.

A gospa Lepicova se je nasmehnila samo sama zase, Bog ve zakaj. Ko zagleda Korenčka, se v hipu zresni kakor kip iz črnega lesa s temnimi očmi.

In Korenček, ki ga je spravilo iz ravnotežja, ne ve, kam bi izgini.

XX.

»Korenček, ali se ne boš smejal, kakor se spodobi, brez krohot?« pravi gospa Lepicova.

»Kadar se kdo joka, mora vedeti, čemu,« pravi.

In še pravi:

»Kaj naj sploh še storim? Niti ne joka več, kadar ga oklofutam.«

XXI.

In še pravi:

»Če je kje kakšna umazanija v zraku, kakšno blato na cesti, je zanj.«

»Kadar si kaj vtepe v glavo, mu ne izbiješ več iz nje.«

»Tako je ošaben, da bi naredil samomor, samo da bi se naredil zanimivega.«

XXII.

Zares poskusi Korenček, da bi naredil samomor v vedru hladne vode, ki vanjo junaško potiska nos in usta, dokler brca ne prevrne vedra po njegovih čevljih in ne vrne Korenčka življenju.

XXIII.

Včasih pravi gospa Lepicova o Korenčku:

»Takšen je kakor jaz, bolj neumen kakor zloben in preveč počasen, da bi izumil smodnik.«

Včasih z veseljem priznava, da bo kdaj še bogat fante, če ga prašički ne bodo požrli.

XXIV.

»Če mi bodo dali kdaj lesenega konja za novo leto, kakor ga je dobil Feliks,« sanjari Korenček, »ga bom zajahal in ušel.«

XXV.

Da zunaj samega sebe prepriča, kako mu za svet nič ni mar, Korenček poživigava. Ko pa zagleda gospo Lepicovo, ki mu je sledila, mu živiganje zastane. In ga to tako boli, kakor če bi mu med zobmi zdrobila drobno piščalko, kot jo kupiš za sold.

Vsekakor je treba priznati, da se mu neha kolecati samo da se ona prikaže.

XXVI.

Korenček je za zvezo med očetom in materjo. Gospod Lepic

pravi:

»Korenček, na tej srajci manjka gumb.«

Korenček odnese srajco gospej Lepicovi, ki pravi:

»Ali mi je tvojih ukazov treba, prismođa?«

Ampak vzame svojo košarico s šivanjem in prišije gumb.

XXVII.

»Če bi tvojega očeta ne bilo,« zavpije gospa Lepicova, »bi me bil ti že zdavnaj pobil, mi zarinil ta nož v srce in me spravil na slamo!«

XXVIII.

»Usekni se vendar,« pravi gospa Lepicova vsak hip.

Korenček se neustrudno usekuje v rob svojega ročca in včasih — robovi so tako ozki! — v prste. Potem si jih pač obriše kjer koli že.

Seveda, kadar je prehlajen, ga gospa Lepicova vsega namaze z lojem in ga tako vardeva, da mu Ernestina in Feliks kar zavidata. Nalašč zanj pa dodaja:

»Nahod je bolj za zdravje kakor pa ne. Se vsaj možgani iztrebijo.«

XXIX.

Ker ga gospod Lepic že od jutra draži, se iznebi Korenček tele gorostasnosti:

»Tak pusti me že pri miru, tepec!«

V hipu se mu zazdi, da zrak okoli njega ledeni in da sta mu dva žareča izvirka v očeh.

Jeclja in rad bi se na eno samo znamenje udrl v zemljo.

Gospod Lepic pa ga dolgo, dolgo gleda in mu znamenja ne da.

XXX.

Ernestina se bo kmalu poročila. In gospa Lepicova ji dovoli, da se sme sprehajati s svojim zaročencem, a pod Korenčkovim nadzorstvom.

»Hodi pred nama,« pravi, »in malo stopi!«

Korenček hodi pred njima. Prizadeva si, da bi hodil hitro, teka kakor pes, in če se spozabi, da malo zaostane, sliši proti svoji volji bežne poljube.

Zakašlja.

To mu gre na živce in hipoma, ko se odkrije pred vaškimi križem, treščičepico na tla, jo pomendra z nogami in vzklikne:

»Mene pa nikoli nihče ne bo ljubil!«

Tisti hip se dvigne gospa Lepicova, ki ni gluha, izza zidu in na ustih ji poigrava strašen smehljaj.

In Korenček zbežan dodaja:

»Razen mame.«

K O N E C.